

Тема 2.
Інформаційно-аналітичної
діяльності в сфері
управління

Розглянемо такі питання:

2.1. Роль і місце ІАД в управлінні

2.2. Технології інформаційно-аналітичної діяльності у сфері управління

2.3. Інтегрована інформаційно-аналітична система: проект та концепція

2.4. Місце регіональної інформаційно-аналітичної служби в системі інформаційної діяльності органів управління (на прикладі місцевих державних адміністрацій)

2.5. Інформаційно-аналітична робота органів державної виконавчої влади (на прикладі обласної державної адміністрації)

2.1. Роль і місце ІАД в управлінні

У наш час у результаті процесів інституалізації сформувалися аналітичні служби, відділи, посади, до кола завдань яких входили збирання, аналіз інформації і вироблення варіантів управлінських рішень (сценаріїв).

Інформаційно-аналітичні структури повинні забезпечувати можливість:

- а) одержання регулярної аналітичної й оглядової інформації з найважливіших аспектів зовнішнього управлінського середовища;
- б) підготовки аналітичних і прогностичних матеріалів з актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта;
- в) розробки ситуаційних моделей вирішення перспективних проблем;
- г) оперативного одержання оптимального обсягу інформації в непередбачених і надзвичайних ситуаціях

Серед невирішених частин загальної проблеми залишається ще багато питань, головне з яких полягає в тому, що **не розроблена концепція державно-управлінської аналітики, не обґрунтована її структура, функції, напрями розвитку.**

Проблема загострюється через значну невпорядкованість в аналітичній термінології. Неоднозначно трактуються такі терміни, як "аналіз", "аналітика", "аналітична діяльність", "види аналізу", "аналіз політики", "політичний аналіз" та ін. Це стримує впровадження аналітики в практику державного управління, а отже, знижує його ефективність, призводить до прийняття необґрунтованих рішень, за які державі доводиться розраховуватися значними матеріальними й моральними втратами.

За останні роки в органах державного управління кількість підготовлених документів і зібраної інформації інколи значно більша за необхідну для процесів управління. Водночас відчувається брак інформації, яка має забезпечувати аналіз нових тенденцій та розв'язування суперечностей, які виникають у державно-управлінських відносинах.

Єдиний підхід до подолання становища, що склалося, полягає у створенні державної інформаційно-аналітичної системи (ГАС). Рішення щодо її формування було прийнято в найвищих державних органах й оформлено відповідними документами. Це, зокрема, Закон України "Про Національну програму інформатизації", Указ Президента України "Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади" [8], Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження завдань Національної програми інформатизації" та інші акти.

Суб'єкт державного управління, виробляючи управлінські рішення, передає їх об'єкту управління, оформляючи інформацію у вигляді організаційно-розпорядчих документів (положень, інструкцій, правил, наказів, постанов, рішень та ін.). Часто для одержання ефективного результату в процесі управління необхідна як усна, так і письмова взаємодія між суб'єктом і об'єктом, однак для більшості процесів управління важлива наявність інформації, закріпленої на матеріальному носії.

Таким чином, результат управління залежить від того, наскільки продумано, систематично і професійно відбувається інформаційна взаємодія між суб'єктом і об'єктом управління.

За ступенем інтелектуальності і складності завдання можна класифікувати :

•**Перший клас** – найбільш прості завдання, які складаються з повністю формалізованих процедур і виконання яких, крім витрат часу, не становить ніякої складності для виконавців. Ці завдання стандартизуються і програмуються. До них відносяться контроль і облік, оформлення документів, їх тиражування, розсилку та ін. Такі завдання вирішуються практично всіма автоматизованими інформаційними системами.

Завдання цього класу, якщо вони використовуються для прийняття рішень, називаються *завданнями прийняття рішень в умовах повної визначеності*. При цьому випадкові і невизначені чинники відсутні.

•**Другий клас** – більш складні завдання: прийняття рішень в умовах ризику, тобто в тому випадку, коли наявні випадкові чинники, для яких відомі закони їх впливу. Постановка і вирішення таких завдань можливі на основі методів теорії ймовірностей, аналітичного та імітаційного моделювання.

- **Третій клас завдань** становлять слабо структуровані завдання, які містять невідомі або невимірювані компоненти (кількісно не оцінювані). Для цих завдань характерна відсутність методів розв'язання на основі безпосереднього опрацювання даних. *Постановка завдань базується на прийнятті рішень в умовах неповної інформації.* У ряді випадків на основі теорії нечітких множин і застосувань цієї теорії вдається побудувати формальні схеми рішення.
- **Четвертий клас завдань** становлять завдання прийняття рішень в умовах протидії або конфлікту. У завданнях цього класу можуть бути наявні випадкові чинники, для яких невідомі закони їх впливу. Постановка і вирішення таких завдань можливі (але не завжди) методами теорії ймовірностей, нечітких множин і теорії ігор.
- **П'ятий клас** – найбільш складні завдання прийняття рішень, які характеризуються *відсутністю можливості формалізації через високий ступінь невизначеності.* До таких завдань відноситься більшість проблем прогнозування, перспективного планування.

Незалежно від класу завдань, рішення будь-якого з них передбачає проведення великого обсягу типових робіт, які включають:

- опрацювання вхідної і вихідної інформації: читання і відповіді на листи (як електронні, так і звичайні), написання звітів, циркулярів та іншої документації, яка може містити також малюнки і діаграми;
- збирання і подальший аналіз деяких даних, наприклад звітності за певні періоди часу за різними підрозділами або організаціями, яка задовольняє різні критерії відбору;
- збереження інформації, яка надійшла, забезпечення швидкого доступу до неї і пошук необхідної у даний момент інформації.

Будь-який вид виробничо-економічної діяльності ґрунтується на відповідному **інформаційному забезпеченні**, в тому числі економічною, кон'юнктурною, науково-технічною, оглядово-аналітичною, фактографічною та іншою інформацією.

Визначення поняття "інформаційне забезпечення", наведені в різних джерелах, висвітлюють мету інформаційного забезпечення, його об'єкт, засоби здійснення, процесуально-діяльнісну та інформаційно-ресурсну складові:

Інформаційне забезпечення – сукупність процесів з підготовки й надання спеціально підготовленої інформації для вирішення управлінських, наукових, технічних та інших завдань у відповідності з етапами їх розв'язування.

Інформаційне забезпечення – комплекс методів і засобів документаційного, фактографічного і концептографічного обслуговування, використовуваних для задоволення інформаційних потреб у конкретній науково-технічній ситуації або у вирішенні управлінських задач.

Інформаційне забезпечення управління – це організація цілеспрямованих масивів інформації й інформаційних потоків, яка включає збирання, зберігання, опрацювання і передавання інформації (в тому числі і з використанням комп'ютерних інформаційних систем) з метою аналізу одержаних результатів для підготовки, обґрунтування і прийняття управлінських рішень органами управління.

Мета інформаційного забезпечення органів державної влади полягає в тому, щоб на базі зібраних початкових даних отримати оброблену, узагальнену інформацію, яка має стати основою для прийняття управлінських рішень. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом збирання первинної інформації, її зберігання, розподілу між структурними підрозділами відповідних державних органів та їхніми працівниками, підготовки до переробки, власне переробки, надання її органу управління в переробленому вигляді, аналізу, забезпечення прямих і зворотних зв'язків у її циркуляції, організації документообігу тощо.

Найпоширенішими **джерелами** отримання державно-управлінської інформації є: офіційні видання органів державної влади; статистичні дані; засоби масової інформації; бібліотечні фонди; різноманітні інформаційно-довідкові електронні системи, зокрема нормативно-правові; спеціальні соціологічні опитування (на замовлення), професійні консультації та експертизи. Для обґрунтованого формулювання певних висновків необхідно також забезпечити систематичне довгострокове відслідковування інформації з альтернативних джерел.

Діяльність спеціалістів у галузі документно-інформаційних ресурсів можна поділити на діяльність у галузі **документаційного забезпечення системи управління** або документування управлінської діяльності і **діяльність у галузі інформаційно-аналітичного забезпечення**, які разом є складовими інформаційного забезпечення діяльності установи.

Управлінську інформацію можна умовно поділити на три категорії :

- інформація **стратегічного планування** дозволяє вищому керівництву приймати рішення із встановлення довготермінових цілей, накопичення ресурсів для досягнення цих цілей і формулювати політику їх досягнення (може містити перспективні оцінки середовища, економічні прогнози і демографічні тенденції);
- **контрольна** управлінська інформація використовується менеджерами середнього рівня для координації різних підконтрольних їм дій, приведення ресурсів у відповідність із завданнями і розробки оперативних планів;
- **оперативна** інформація допомагає виконувати звичайні повсякденні операції, розрахунок заробітної платні і фінансові розрахунки та ін.

Якість управлінських рішень в рамках системи регіонального управління істотно залежить від глибини розуміння ситуації і можливих альтернативних підходів до рішення численних проблем, серед яких виділяють такі основні, як:

- внутрішньополітичну обстановку в Україні і на території регіону;
- економічний розвиток регіону (формування бюджету, стратегія розвитку, розвиток зовнішньоекономічних зв'язків і залучення інвестицій, науково-технічний прогрес, екологія і т. п.);
- соціальні проблеми і добробут населення регіону (динаміка рівня життя різних верств населення, трудова зайнятість і заробітна платня, пенсійне забезпечення, медичне обслуговування і т. п.);
- розвиток науки і культури (у тому числі розвиток освіти, різних сфер культурного життя суспільства, друку, телебачення, мистецтва і т. п.);
- стан громадської думки по різних аспектах суспільно-політичного життя регіону;
- поточна взаємодія законодавчої, виконавчої і судової влади; робота із структурами влади і управління, адміністраціями всіх рівнів, регіонами, господарюючими суб'єктами; робота з політичними партіями, рухами і суспільними організаціями.

Дослідження, аналіз і прогноз функціонування і розвитку таких складних і слабоформалізованих систем, якими є взаємопов'язані комплекси соціальної, економічної і суспільно-політичної сфер життєдіяльності регіонів **не може проводитися на основі інтуїтивних уявлень** органів управління про кінцевий результат.

Для підвищення ефективності роботи аналітичних і інформаційно-технологічних служб необхідні **злагоджені рішення як на міжрегіональному, так і на державному рівні.**

Зростає інтерес управлінських структур до **методів і засобів аналітичної роботи**, посилюється роль різних видів експертизи (правової, фінансової, макроекономічної, міжнародної, науково-технічної та ін.).

Надання особі, що приймає рішення, аналітичного продукту, який є не просто впорядкованим набором окремих фрагментів проблемної галузі, а цілісною картиною, що відображає об'єкт управління у зручному для сприйняття ракурсі, містить пропозиції варіантів альтернативної поведінки і можливих наслідків, дає можливість сприймати об'єкт у його динаміці.

Інформаційно-аналітичні служби органів влади і управління покликані **моделювати соціологічні аспекти, здійснювати прогнозування політичних конфліктів, результатів голосування, здійснювати аналітичний моніторинг не тільки явних поточних проблем, а й виявляти проблемні ситуації, проводити ситуаційний аналіз та вирішувати інші завдання соціального, політичного, фінансового, екологічного моніторингу.**

У загальному плані інформаційно-аналітична діяльність визначається як сукупність процесів збору, аналізу, синтезу, перетворення, зберігання, пошуку і розповсюдження інформації, **систематично здійснюваних різними організаціями.** Своєрідним продуктом діяльності ІАД є **консолідована інформація.**

Консолідована інформація є суспільним знанням, яке спеціально відібране, проаналізоване, просинтезоване, оцінене, реструктуризоване і видозмінене з метою придатності для безпосереднього вирішення проблем і задоволення інформаційних потреб окремих осіб або груп користувачів інформації, які по-іншому не мали б прямого доступу до цих знань і не могли б їх ефективно використовувати, тому, що вони розсіяні по багатьох документах і важко доступні у своїй оригінальній формі

Під **реструктуризацією** інформації розуміються процеси її представлення і аналізу, що змінюють первинну структуру і форму та включають синтез інформації, підготовку оглядів, характеристику сучасного стану, спрощений або популярний виклад фізичної форми інформації (друкована, графічна, аудіовізуальна, машинозчитувана).

Результативність інформаційної діяльності близько 80% визначається на етапі консолідації інформації.

2.2. Технології ІАД в сфері управлінні

Інформаційно-аналітичні технології у сфері управління - це сукупність методів збору та обробки інформації про дослідні процеси, специфічні процеси діагностики, аналізу і синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різноманітних варіантів рішень.

Існують різні варіанти класифікації інформаційно-аналітичних технологій, але найбільш доцільною є типологізація за чотирма базовими ознаками, наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1. ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ознаки для типологізації	Типи технологій за відповідними ознаками	Назва типу технології
1. За методом збору інформації	Масові опитування (анкетування респондентів); Спеціалізовані опитування (інтерв'ювання експертів); Опитування свідків чи тестування учасників; Контент-аналіз матеріалів ЗМІ чи офіційних документів; Сукупність усіх способів збору інформації	Респондента; Експертна; Тестова; Фактографічна; Багато-джерельна
2. За способом обробки інформації	Ручна (традиційна) обробка інформації; Автоматизована обробка інформації; Автоматична обробка інформації (без участі людини)	Ручна; Автоматизована; Автоматична
3. За ступенем пристосування до вирішення різноманітних завдань	Застосовується при вирішенні різних завдань; Широкого профілю; Спеціалізована, яка реалізує конкретне завдання	Універсальна; Гнучка; Спеціалізована
4. За ступенем довершеності технології	Яка реалізує один технологічний цикл; Така що пов'язує між собою незалежні технологічні ділянки	Єдина; Неєдина

Розрізняють *моніторингові, ініційовані і кумулятивні* аналітичні дослідження.

Моніторингові дослідження

Моніторингові дослідження призначені для довготермінового аналітичного спостереження за розвитком певної ситуації з метою забезпечення можливості апріорного синтезу управлінських рішень, які мають профілактичний або застережний характер. Технологія особливо добре може бути розроблена для моніторингових досліджень, так як в них достатньо чітко регламентуються окремі етапи обробки інформації.

Ініційовані аналітичні дослідження проводяться за раніше незапланованими дорученнями керівництва або в результаті виявлення при проведенні моніторингових досліджень нових проблемних ситуацій. Ініційовані дослідження можна розглядати як окремий вид досліджень, що *акцентує увагу на початкових стадіях нових досліджень*.

Кумулятивні дослідження характеризуються високими вимогами до оперативності їх проведення (включаючи початок і завершення), застосуванням спеціалізованих методів обробки експертної інформації.

Для всіх видів дослідження передбачається проведення багатостороннього аналізу ситуації, що вивчається з *урахуванням історії її розвитку, результатів досліджень схожих ситуацій, а також використанням широкого спектра адекватних теоретичних підходів і евристичних проблем.*

Зупинимося більш детально на кожному із перерахованих видів.

Моніторингові аналітичні дослідження, як правило регламентуються етапами обробки інформації, обраною тематикою і фіксованим набором джерел. Головне тут – суворі орієнтація на конкретну постановку задачі, групу аналітиків і експертів, які забезпечують цілеспрямовану змістовну обробку інформації.

Моніторинг – безперервне спостереження за станом оточуючого середовища і управління ним шляхом своєчасного інформування про можливості настання несприятливих, критичних або неприпустимих ситуацій

Моніторингові дослідження передбачають одержання статистичних або змістовних показників, які характеризують об'єкт спостереження і які можна виміряти. Система спостережень будується на фіксації дискретних кількісних характеристик об'єкта спостереження, накопичуванні цих відомостей і на можливості шляхом інтелектуальної інтерпретації одержаних відомостей зробити висновки про якісний стан об'єкта. Моніторинг ґрунтується на спостереженні типових рис у поведінці об'єктів спостереження і на своєчасній фіксації на їх фоні різних відхилень від норми.

Інформаційно-аналітичний моніторинг – вид інформаційної діяльності аналітичної служби, пов'язаний з процесами аналізу, синтезу інформації із застосуванням методів моделювання, експертного оцінювання, діагностики і прогнозування, що реалізуються у режимах **постійного** збирання інформації з традиційних і нетрадиційних джерел з метою **регулярного інформаційного забезпечення** користувачів.

Технологію організації збору і аналітичної обробки інформації можна представити поетапно.

На перших етапах в аналітичній службі здійснюють прийом, реєстрацію і первинну обробку інформації, що надійшла. Ці етапи, як правило, поєднуються з традиційним процесом прийому кореспонденції за допомогою засобів автоматизації діловодства. Вхідні документи реєструються, в базу даних вводяться їх основні характеристики, включаючи назву і анотацію. Важливо, щоб анотація була змістовно орієнтована на тематику досліджень, що проводяться аналітичною службою.

Далі необхідно забезпечити прив'язку повних текстів документів, що поступили в електронному вигляді, до реєстраційних даних і автоматично завантажити їх в інформаційно-пошукову систему, що дозволяє в подальшому оперативно знайти необхідні фрагменти текстів документів не лише за реєстраційними даними, але і за змістом. Для цього повинні використовуватися програмно-технічні засоби, що забезпечують високоякісний пошук інформації, представленої в текстовому, графічному або в табличному вигляді.

На наступному етапі аналітичних досліджень додатково виявляється тематична або проблемна (з прив'язкою до конкретної задачі) орієнтація інформації, що надійшла, проводиться її розподіл по відповідних рубриках. Як правило, цю роботу виконують вручну висококваліфіковані фахівці, які є досвідченими і навіть беруть участь в дослідженнях. Вона пов'язана із змістовним осмисленням інформації, що надійшла, і визначенням необхідності її використання в тому або іншому дослідженні.

У цілому ж аналітичні матеріали в процесі моніторингу готують експерти-аналітики.

Ініційовані

дослідження

Ініційовані дослідження відрізняються від моніторингових істотно великим впливом чинників невизначеності цілей і суб'єктивності критеріїв оцінки рішень, що ухвалюються, необхідності підтримки інформаційно-аналітичною технологією процесу постановки задачі.

Особливий інтерес в цьому випадку представляє **вибір** індикаторів, формальних характеристик, якісних і кількісних показників, що відображають аналітичну **динаміку ситуації**.

Для виявлення і формулювання характеристик досліджуваної ситуації доцільно використовувати технології підтримки ухвалення рішень, що допомагають структурувати проблему, забезпечити необхідний аналіз і оцінку альтернативних характеристик ситуації з урахуванням їх суб'єктивно-інтуїтивних оцінок експертами-аналітиками.

Така система допомагає структурувати стратегічну проблему і забезпечувати аналіз можливих рішень проблеми, а також дозволяє працювати в **умовах великої невизначеності вибору**, коли рішення конструюються з окремих елементів інших рішень аналогічних задач. Варіанти рішень порівнюються по їх якісному, словесному, а не тільки числовому опису.

У результаті ініціації або виходить деякий закінчений аналітичний результат по структуризації проблеми, вибору її рішення, або починається розглянутий вище моніторинговий аналітичний процес, або проводиться **кумулятивне аналітичне дослідження**.

Кумулятивні

Кумулятивні дослідження виділені в окремий вид, оскільки вони характеризуються високими вимогами до оперативності їх проведення (один день, тиждень - не більше), дефіцитом наявної інформації, необхідністю використання спеціалізованих методів обробки результатів її експертної оцінки. Специфіка цих досліджень полягає в тому, що вони проводяться на основі дорадчо-ситуативної автоматизованої обробки інформації групами керівників і/або експертів-аналітиків.

Отже, технології інформаційно-аналітичної діяльності або інформаційно-аналітичні технології розрізняються за різними ознаками на окремі типи та методи, серед яких розповсюдженими визнаються такі, як: моніторинг та інформаційно-аналітичний моніторинг. Засобами таких технологій здійснюються відповідні аналітичні дослідження, серед яких виділяють: моніторингові, ініційовані і кумулятивні.

2.3. Інтегрована інформаційно-аналітична система: проект та **концепція**

Інформаційно-аналітичні системи визначаються як особливий клас інформаційних систем, призначених для аналітичної обробки даних, а не для автоматизації повсякденної діяльності організації. Інформаційно-аналітичні системи об'єднують, аналізують і зберігають як єдине ціле інформацію, яка вилучена як з баз даних організації, так і із зовнішніх джерел. Сховища даних, що входять до складу інформаційно-аналітичних систем, забезпечують перетворення великих об'ємів деталізованих даних в узагальнену вивірену інформацію, яка придатна для прийняття обґрунтованих рішень. На відміну від звичайних баз даних сховища містять оброблене, впорядковане і зрозуміле керівникам представлення даних; вони стають складальним конвеєром по підготовці інформації в інтегрованому, несуперечливому, наочному вигляді для підтримки прийняття управлінських рішень.

Створення інформаційно-аналітичних систем, що реально відповідають цілям і завданням організацій, визнається як достатньо складний процес, що включає етапи **формування концепції, проектування, розробки, впровадження і супроводу.**

Технологія і методика створення інформаційно-аналітичних систем охоплює наступні **види діяльності**:

- збір, аналіз і деталізацію вимог до інформаційно-аналітичної системи, визначення пріоритетів реалізації цих вимог і постановка завдань по їх реалізації, визначення вимог по архітектурі, надійності і захисту від несанкціонованого доступу і визначення складу даних;
- розробка проектних рішень по всіх аспектах побудови інформаційно-аналітичної системи, визначення складу джерел інформації, способів передачі даних, складу додатків організації доступу до даних, проектування архітектури, проектування баз даних;
- розробка аналітичних додатків, вибір і настройка інструментальних засобів збору, перетворення і очищення даних і організації доступу користувачів до даним, розробка метаданих, тестування, розробка документації для користувачів.

У 2001 році міжвідомча комісія прийняла перший етап великого проекту, який стосується створення **інтегрованої інформаційно-аналітичної системи** органів (НАС) державної влади та органів місцевого самоврядування України, який виконувався в межах Національної програми інформатизації на замовлення Держкомзв'язку групою організацій на чолі з Інститутом кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України. При цьому основною підсистемою інформаційно-аналітичної системи органів влади та НАС в цілому є підсистема формування, інтеграції та використання інформаційних ресурсів.

Основні інформаційні ресурси Інтегрованої інформаційно-аналітичної системи складають: база даних одержувачів всіх видів соціальної допомоги; база даних застрахованих осіб та одержувачів пенсійних виплат; база даних осіб, які перебувають на обліку в службі зайнятості населення; база даних одержувачів соціальних послуг; база даних недержавних та громадських організацій, які надають населенню соціальні послуги; Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги; Централізований банк даних з проблем інвалідності; Централізована база даних страхових виплат фондів соціального страхування.

Інфраструктуру Інтегрованої інформаційно-аналітичної системи становлять: центральний уповноважений орган виконавчої влади з питань праці та соціальної політики; органи праці та соціального захисту населення обласних та міських державних адміністрацій, а також підпорядковані їм інформаційно-аналітичні центри; органи праці та соціального захисту населення районних, районних в містах державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, установи, підприємства, що входять до сфери управління центрального уповноваженого органу виконавчої влади з питань праці та соціального захисту населення; Фонд соціального захисту інвалідів, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання України, Фонд соціального страхування України на випадок безробіття, а також їх регіональні відділення; Державна служба зайнятості; Головний центр інформаційних технологій; науково-дослідні установи, навчальні заклади, підприємства протезної галузі, що входять до сфери управління центрального уповноваженого органу виконавчої влади з питань праці та соціальної політики; типові засоби інформатизації та інформаційні технології Інтегрованої інформаційно-аналітичної системи.

На рівні управління державою всеосяжна, цілком вірогідна, позбавлена суб'єктивізму інформація має відображати не тільки **реальний стан справ, але й тенденції, масштаби та очікувані наслідки розвитку процесів життєдіяльності держави** та світу на близьку та віддалену перспективу. Тобто питання формування інформаційної й аналітичної бази для прийняття управлінських рішень на державному рівні є особливо актуальним.

Вдосконаленню діяльності перешкоджає ряд об'єктивних факторів, до яких належать й неточність, й неповнота інформації, з якою працюють органи державної влади, й обмеження реального часу, на протязі якого мають бути прийняті управлінські рішення, та багатокритеріальність при прийнятті управлінських рішень, й відсутність належної культури виконання й використання інформаційно-аналітичних матеріалів.

Проблеми, які виникають при створенні інтегрованої інформаційно-аналітичної системи, підлягають вирішенню на найвищому державному рівні.

Проект НАС визначав інфраструктуру, стандарти, нормативно-методичне забезпечення цієї системи.

Загальною задачею є забезпечення умов як для прийняття зважених, узгоджених та ефективних рішень на всіх рівнях органів державної влади, так і для реалізації широких зв'язків владних структур з громадськістю.

До напрямків функціональної інтеграції в інтегрованій інформаційно-аналітичній системі належать, насамперед, електронізація документообігу, а також процеси збору, первинної обробки інформації, введення та поповнення її джерел.

Основним джерелом інформації для органів державної влади є звітність суб'єктів економічної діяльності та інша інформація, яку подають громадяни та підприємства до державних підприємств, тому вона повинна переводитися в електронну форму.

Основними територіальними й галузевими структурними одиницями інтегрованої інформаційно-аналітичної системи виступають інформаційно-аналітичні системи відповідних органів влади, які організаційно створюються ними ж, а також Центр управління Інтегрованою інформаційно-аналітичною системою.

Основними інтеграційними складовими інтегрованої інформаційно-аналітичної системи є телекомунікаційне середовище, інтегрована система управління інформаційними ресурсами, інтегрована система електронного документообігу, система управління аналітичною обробкою інформації, система зовнішніх зв'язків, система захисту інформації, нормативно-правове забезпечення.

Зокрема, **функціональними складовими** інтегрованої інформаційно-аналітичної системи є інформаційно-аналітичні центри (ІАЦ) інформаційно-аналітичні системи (ІАС), які репрезентують в інтегрованій інформаційно-аналітичній системі відповідний орган влади. ІАЦ повинні збирати оперативну інформацію, вести нормативну документацію й класифікатори, проводити оперативний та ретроспективний аналіз інформації, захист даних та технологічну підтримку діяльності центру.

Основними вимогами до єдиного телекомунікаційного середовища інтегрованої інформаційно-аналітичної системи, є забезпечення достатніх пропускних можливостей мережі та її дієздатності в умовах впливу різноманітних дестабілізуючих факторів. У зв'язку з високим державним статусом операцій по обміну інформацією в інтегрованій інформаційно-аналітичній системі набирає особливу вагу інформаційна безпека та захист інформації.

Отже, пріоритетами Національної програми інформатизації є створення і розвиток інтегрованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, систем захисту інформації, створення системи національних інформаційних ресурсів, інтеграція web-сайтів органів влади до Урядового порталу як основи електронного уряду, розвиток української мережі Інтернет, удосконалення організаційного, нормативно-правового забезпечення процесу побудови інформаційного суспільства.

Стратегічною метою управління інформацією є вихід через прогнозно-аналітичну функцію на управління іншими ресурсами, зокрема трудовими, фінансовими і матеріальними. Саме тому роль держави в управлінні інформаційними ресурсами, як замовника і координатора, є вирішальним.

В цілому процес накопичення та використання інформаційного ресурсу відноситься у більшій мірі до стадії управління знаннями.

Управління знаннями - це система яка базується на інформаційно-аналітичному забезпеченні інтелектуального управління фірмами, підприємствами, установами тощо. Управління знаннями - це й освіта, як окремих осіб, так і організація навчання колективу, що забезпечує перехід до інтелектуального управління.

Плідна інформаційно-аналітична діяльність неможлива без **нормативних документів**, що регламентують технологію створення державними органами інформаційних ресурсів.

У результаті здійснення робіт по створенню розгалуженої інформаційно-аналітичної системи, які є складовою частиною Національної програми інформатизації України, передбачається досягти вирішення проблем:

- створення **уніфікованої технології** отримання інформаційно-аналітичної обробки і накопичення даних та розробки **єдиної системи нормативних документів**, що регламентує її функціонування;
- створення оперативного і повноцінного **доступу користувачів до інформації** національного та галузевого фондів стандартів та нормативних документів;
- актуалізації, оптимізації формування, зберігання, захисту та використання інформаційних ресурсів;
- **входження до міжнародного інформаційного простору** на основі єдиних наукових, організаційних, методологічних, технічних та технологічних засад.

Концептуальна модель інформаційно-аналітичної та прогнозної підтримки прийняття рішень системного геополітичного й економічного моніторингу включає такі етапи: проектування дослідження, інформаційно-аналітичне моделювання та створення прогнозних оцінок і сценаріїв, генерування підсумкових документів і пропозицій.

Що стосується інформаційної і аналітичної складових, то:

Інформаційна складова включає збір і опрацювання отриманої інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій, перевірку достовірності отриманих даних, узагальнення експертних оцінок, ведення баз даних, формування багатофункціональних інформаційних середовищ, створення авторських програм і систем, формування розгалуженого середовища інформаційних ресурсних центрів.

Аналітична складова включає генерування масиву актуальної інформації для подальшого аналізу, вимір подій, рівня сил і впливів основних учасників подій, виявлення найбільш гострих і актуальних проблем та конфліктів у заданому регіоні; генерацію матеріалів для політичного і економічного прогнозування (визначення найбільш імовірних шляхів розвитку ситуації в регіоні), а також оцінку рівнів прояву небажаних подій у політичній та економічній сферах.

Аналітична стадія роботи закінчується обчисленнями, які дозволяють одержати ймовірні оцінки, ступені ризику розвитку ситуації та прийняття відповідних рішень за напрямками діяльності відповідних державних установ.³³

Офіційні документи до теми:

1. Про інформацію: закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657 - XII (із змінами) / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 48. - Ст. 650.
2. Про інформаційні агентства : закон України від 28 лютого 1995 р. № 74/95-ВР (із змінами) / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 13. - Ст. 83.
3. Про Концепцію національної інформаційної політики [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 3 квітня 2003 р. № 687-ІУ.
4. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР (Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 13 вересня 2001 року № 2684-ІІІ) / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. - 1998. - № 27-28. - Ст. 182.
5. Про інформаційно-аналітичне забезпечення у сфері соціального захисту населення : закон України (проект) від 16.08.2004 р. № 6046 //
6. Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс] : розпорядження від 5 травня 2003 р. № 259-р / Кабінет Міністрів України.

7. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації : закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 30 вересня 1998 р. № 133-XIV, від 24 жовтня 2002 р. № 207-IV, від 15 грудня 2005 р. № 3199-IV) / Верховна Рада України. - Відомості Верховної Ради. - 1997. - № 49. - Ст. 299.
8. Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади [Електронний ресурс] : указ Президента України від 14.07.2000 № 887/200.